

בכרך 2 למדנו את ב-2, בניין פֿעל, למשל פֿמל. היום נראה מה קורה לפעלים מסוג חֲבֵא / בְּכִי כש"מלבישים" אותם בלבוש זה של ב-2. למעשה אנו מכירים כבר את חֲלָא בלשון עבר והבנו שפעלים מהסוג הזה כוללים בתוכם הן דברים המאפיינים את פֿעל (כגון – על האות השורשית השנייה) והן דברים המאפיינים את חֲבֵא / חֲבִית... היום נסקור את הנטייה בשלמותה.

פועל רְבֵא = חִינך, גידל.

עבר	הווה-עתיד
רְבִית	בֵּא-רְבִי
רְבִית	בֵּת-רְבִי
רְבִיתו	בֵּת-רְבִי
רְבֵא	בִּי-רְבִי
רְבֵת	בֵּת-רְבִי
רְבִינא	בֵּן-רְבִי (מֵנ-)
רְבִיתו	בֵּת-רְבִי
רְבֵו	בִּי-רְבֵו

הבינוני הפעיל (ב"פ) הוא מְרַבֵּי / מְרַבֵּי¹ נִי מְרַבֵּה [מְרַבֵּין / מְרַבֵּין].
= מי שחינך/גידל, (הוא כבר-)חינך, מחנך/מגדל.

הבינוני הסביל (ב"ס) הוא מְרַבֵּא, נִי מְרַבֵּאה [מְרַבֵּאין] = מחונך.

שם הפעולה (ש"פ): תְּרַבֵּה / תְּרַבֵּאי או תְּרַבֵּאה²; שלוש המילים [2] [8].

דוגמא נוספת: ב"פ של חֲבֵא (החביא, הסתיר) = מְחַבֵּי :

אַנְתּוּ מְחַבֵּי עֵנִי אֲשִׁי
לְקִיתוּ מְחַבֵּי חֵאלוּ
לְקִיתוּ לְ-וּלְךָ מְחַבֵּי ש-שֶׁאֲבוּשׁ

אתה מסתיר ממני משהו.
מצאתי אותו מתחבא <מחביא עצמו>.
מצאתי (גיליתי) שהילד החביא את הפטיש.

1. צורה זו, הפותחת ב-בֵּ-, ספרותית יותר (עי' כרך 2, עמ' 105, הערה 4), ומקבילה לצורה העברית "מחנך" כשם עצם.

2. המלה הראשונה תְּרַבֵּה משמשת יותר לחינוך כללי, בבית-הספר או בהרצאה של פסיכולוג. המלה השנייה תְּרַבֵּאה משמשת לחינוך בבית – "גידול בנים". אֶת-תְּרַבֵּה לְ-חֲדִיסָה = החינוך המודרני (לעומת השיטות הישנות). שוּ הֵת-תְּרַבֵּאי?! = איזה [מין] חינוך זה!! תְּרַבֵּאיתוּ מְמַתְּאָה = החינוך שלו מצוין. על הצורה הקצרה תְּרַבֵּאי עי' הסברים 1.

למה אמרנו, במשפט הראשון, "אתה מסתיר" בזמן הווה? הרי למדנו שהב"פ מציין בדרך כלל "מי שעשה" (בעבר). כן, וגם כאן. לא מדובר באדם שמתחיל כרגע להסתיר, אלא במי שמחזיק דבר מוסתר מחברו: הוא הסתיר בעבר וממשיך להסתיר.

מילים חדשות

עישון	תִּדְחִין [2]	סידר; עשה	סִנָּא ³
צילם	צָרַר	בידר, שעשע	סִלָּא
צילום	תְּצוֹר [2]	בידור, שעשוע	תְּסִלָּאי [2]
חראה	פָּרְגָא ⁷	התפלל	צָלָא ⁴
קרא (נתן שם), כינה	סִמָּא	תחביב	הוֹאִיָּה [8]
גידל ⁸ , חינך	רָבָא	הנמיד	וֹטָא ⁵
סנטר; זקן ⁹	דִּקְוֹן [2] [5]	צעק	צָעַח ⁶
סיגרייה	סִיגָאָרָה [2]	עישן	דִּחֵן
סיגריות	[סִיגָאָרִי]	קול; צליל	צוֹת [אֲצוֹאָת]
השאייר/נתן (לעשות)	חָלָא	העלה, הגביר	עִלָּא

3. עיינו כרך 2, עמי 47, הערה 11. סִנָּא = יישר, סידר יפה, מכאן גם = עשה. בגליל אומרים יותר סִנָּא, ב-3, צורה שנלמד בשיעור 34.
- סִיָּ קָמִיצַב = ישר/סדר את החולצה שלך (היא לא ישרה, היא מקומטת...). אִישׁ בְּדָנָא נְסִיָּ? = מה לעשות!! <מה אנו רוצים/צריכים לעשות?>
4. הבחינו בין סִלָּא ל-צָלָא: במלה השנייה (התפלל) יש צ נחצית והתנועה שאחריה $\bar{}$, אף היא נחצית, כבדה ו"מכובדת", כמו התפילה עצמה... וזכרו את שם העצם צָלָא = תפילה, כרך 1, 14-5.
5. נָאטִי = נמוך. בַּצוֹת נָאטִי = בקול נמוך, לא בקול רם. יתִי אָוֹטָא, עי שיעור 15, כרך 1, עמי 93; כיסא נמוך יותר = פְּרִסִי אָוֹטָא.
6. אתם זוכרים את המלה צִינָאח (צעקות), משיעור 8 (כרך 1, עמי 44). הפועל הנגזר מאותו שורש הוא צָעַח, ב-2, לפעמים גם צָאח [יִצִּיח], כמו לָאב [יִלְגִּב]. אַד-דִּיב בִּיִצִּיחַ = התרנגול קורא.
7. נוטה כמו רָבָא, עי הסברים 4.
8. כמו בעברית: גידל בנים, זקן או שערות, דבורים..., אבל לא צמחים, חיטה וכדי - במקרה זה, אומרים זִרַע.
9. עייס דִּקְוֹן, לשון נקבה: יש לו זקן ארוך = דִּקְוֹן טוֹיִלָּה <זקנו "ארוכה">.

שיחה – חלק א

- שו בדנא נסוֹי ל-לילה? – מה אנחנו עושים <רוצים לעשות> הלילה?
- שופ-לנא אָשי ביסלֵי. – תמצא <תראה> לנו משהו מבדר.
- חלינא גלעב שדָה! – בואו נשחק קלפים!
- בלאש לעב ש-שדָה! – לא צריך (משחק) קלפים!
- מא פיש אָשי פי-ת-תלפזיון? – אין שום דבר בטלויזיה?
- שדָה, תלפזיון, פי-ש ענדפם – קלפים, טלוויזיה, אין לכם
- תסלאי עיר הדול? – בידור חוץ מזה <מאלה>?
- אָנא באפדל אָקרא בתאב – אני מעדיפה לקרוא ספר
- אָו אָסמע מוסיקא. – או לשמוע מוסיקה.
- מא פיה אָחלא מן היב הוואָה! – אין יותר יפה מתחביב כזה!
- כָּל ואחד וזוקוֹ: – כל אחד והטעם שלו:
- אָנא באפדלֵר-ראדיו; – אני מעדיף רדיו;
- עליֵר-ראדיו! – תגביר <תעלה> את הרדיו!
- מש סאמעין שו עמ-(ב)תחכי. – לא שומעים מה הוא אומר <היא אומרת>.
- לא, נָטֵי-הא... ו-נָטֵי – לא, תנמך אותו... ותנמך
- צותב במאן, – גם את הקול שלך,
- בלאש תצֵחַ היב! – אל תצעק [כל] כך!
- טָיב, בְּטֵלַת אָצֵחַ; – בסדר, אני לא צועק יותר;
- – <הפסקתי לצעוק>
- חד סיגארה... בתדחון? – קח סיגריה... אתה מעשן?
- לא, מא באדחן-ש / מא באדחן. – לא, אני לא מעשן.
- אל-חלֵק מעב, מש מניח ל-צ-צחָה. – אתה צודק, (זה) לא טוב לבריאות.
- אָפתחֵש-שֶבֶבאב, חלֵי-רֶחֶאן יִטלֵע. – תפתח את החלון, שיצא העשן.

- בדי אָצורב¹⁰. חליב ואָקף, אָחסן. – אני רוצה לצלם אותך. תישאר עומד,
- ו-אנתי... לא, מא תָקומי-ש! – יותר טוב.
- ואת... לא, אל תקומי!

10. אנו מכירים צורָה = תמונה, תצלום, צורה. שם הפעולה של הפועל צָוֵר הוא תצוֹיֵר – ע' כרך 2, עמ' 120 למעלה – והבינוני הפועל מצוֹרֵר מציין את בעל המקצוע: צלם. בטקסט יש לנו אָצוֹרֵר + – ב = אָצורב; על החלשת ההכפלה ע' כרך 2, עמ' 107, הערה 11.

חֲלִיכִי קְאָעֵדָה¹¹ קְרָאמוּ הַיֵּב.
בִּאֲצִירְכֶם סוּא.

— צְוֹר־נִי אֲנֵא פִמָּאן!

— מֵא-אֲנֵא צְוֹרְתֶכָּ! חֲלִיכֵי מְבִסוּט!

— מֵש רָח-תִּפְרָגִינֵא צְוֹר?

— מִבְּלֵא, טָל בְּאֵלֶכָּ!

בְּכִרָא רָח-אִפְרָגִיכֶם בְּלָצ-צְוֹר
אֵלֵי עֲנִדִי. פִּיה עֲנִדִי תֵלֵת
עֵלֵב מְלִינֵאָה¹².

— פִּרְגִינִי אֲאֵלֶתְ-תִּצְוִיר¹²!

— תִּפְרָל, בֵּט מֵאֵת חֲרָב-הָא-שׁ!

— מֵאֵת חֲאִפ־שׁ, דְּאִיר בְּאֵלֵי.

פִּרְגִיתוּ ל-פְּמָרָה,

צְאָר וְלַעֵב פִּיהָ¹⁴ תֵא

חֲרָב-הָא, לֵאכֵן אֲנֵא צְלָחַת-הָא,

וְרָעֵת¹³ צְוֹרֵת פִּיהָ מֵתֵל-ל-אֵל.

תישארי יושבת לפניו ככה.

אני אצלם אתכם ביחד.

— תצלם גם אותי <תצלם אותי אני גם כן>!

— הרי צילמתי אותך! תירגע!
<תשאיר עצמך שבע רצון>

— אתה לא מתכוון להראות לנו
את התמונות?

— בטח, חכה רגע <הארך רוחך>!

מחר אני אראה לכם את כל התמונות
שיש לי. יש לי שלוש
קופסאות מלאות.

— תראה לי את המצלמה <מכונת הצילום>!

— בבקשה, אבל אל תקלקל אותה!

— אל תפחד, אני נוהר <שם את לבי>.

הראיתי לו את המצלמה,

והוא התחיל לשחק בה, עד ש-

קלקל אותה, אבל אני תיקנתי אותה,

וצילמתי בה שוב כמו קודם.

אישתו ילדה בן,

וקראה לו פואד, על שם סבו.

וגם לשכן שלנו נולד בן <שכנו, בא לו בן>

[ו]הוא קרא לו מוניר;

אחר-כך נולדה לו בת, והוא

קרא לה ורדה.

מָרְתוּ חֲלֵפֵת¹⁴ וְלֵד,

סִמְתוּ פִּאָאָד, עֵלֵא אֲסֵם סִידוּ.

וְגֵאָרְנֵא פִּמָּאן אֲנֵאָה וְלֵד,

סִמְאָה מְנִיר;

בְּעֵדִין אֲגֵתוּ בְּנֵת, סִמְאָהָא וְרָדָה.

11. קְאָעֵדָה = יושבת. על חֲלִיכִי... עי' הסברים 2.

12. אנו מכירים אֲאֵלֶה חֲאִסְבָּה (כרך 2, עמ' 73); "מצלמה" היא אֲאֵלֶת תִּצְוִיר <מכונת צילום> או... בְּמָרָה! (מאנגלית camera).

13. על השימוש ב-רָעֵע לציין "נעשה" שוב, חזר ונעשה", עי' כרך 2, הסברים 4, עמ' 67.

14. עי' הסברים 3.

- ליש מש חאלק? ¹⁵ בתרבי דקון?
- אינא, בארבי דקון, ומרתי בתרבי... ל-ולאד. בתרבי-הממניח. אמא אבנ-ל-גיראנ מדלע. מש ממניח יחלו-ה ובפי ו-יציה,
- למה לא התגלחתי? אתה מגדל זקן?
- כן, אני מגדל זקן, ואישתי מגדלת... את הילדים. היא מחנכת אותם טוב. לעומת זאת, הבן של השכנים מפונק. זה לא טוב שהם נותנים לו לבכות ולצעוק, ולעשות כל מה שבא לו <בא על דעתו>. אמא שלו לא יודעת לחנך אותו. מה החינוך הזה?!
- איזה חוסר חינוך <אבל חוסר חינוך>!
- ו-נעמל כל אלוי ביגי עלא פאלו. אמו מא בתערפתרביה. שו הת-תרבאיה האי? אמא קלת תרבאי! ¹⁶

15. חלק [יחלק] = התגלח, הסתפר. חאלק = מגולח, מי שהתגלח, לפי משמעות הבי"פ של רוב הפעלים (כרך 2, עמי 76 למעלה). מכיון שהמשמעות השנייה היא "הסתפר", אל-חלאק הוא הספר, ואומרים חלאק סתאת = ספר נשים <גברות>; צלונ חלאקה = מספרה <סלון גילוח/תספורת> ענד מינ בתחלק? = איפה <אצל מי> אתה מסתפר?

16. קלה, מילולית "כמות קטנה, בלתי-מספקת", היות [דבר מסוים] קליל (מעט); מכאן עוברים למשמעות "אפסיות, חוסר, העדר". עאישין מן קלת-למות = [הם] חיים בקושי רב <חיים מהעדר המוות>.